

CHEMIEVRIJE BESTRIJDING VAN KRUIDACHTIGE PLANTENSOORTEN

Toolbox niet-landbouw

Het gebruik van chemische bestrijdingsmiddelen is ongewenst. Deze middelen kunnen terecht komen in het water en de bodem. Ze veroorzaken mogelijk schade aan het milieu en vormen gezondheidsrisico's voor kwetsbare groepen in de samenleving.. De Nederlandse overheid streeft naar het afbouwen van het gebruik van chemische middelen bij de bestrijding van kruidachtige plantensoorten.

KRUIDACHTIGE PLANTENSOORTEN

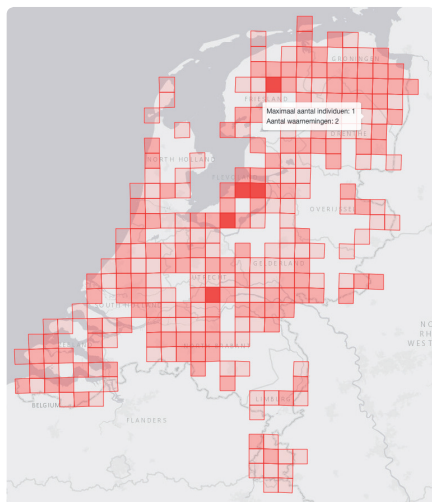
In de Nederlandse tuinen en bossen zijn en worden exotische (uitheemse) kruiden geïntroduceerd. Deze exoten kunnen zich door gebrek aan natuurlijke concurrentie invasief gaan gedragen en de inheemse natuur verdringen. Een aantal invasieve en niet-invasieve kruidachtige planten is lastig te bestrijden. Hierover gaat deze toolboxkaart.

Overigens hebben alle Europese lidstaten volgen EU-exotenverordening 1143/2014 de plicht om in de Unielijst genoemde invasieve exoten te bestrijden.

PREVENTIE: VOORKOM VERSPREIDING

Preventie begint met waarnemen en inventariseren. Het is belangrijk particulieren in een gebied te informeren om introducties van ongewenste plantensoorten te voorkomen, nieuwe invasies snel op te sporen en in de kiem te smoren.

Verspreiding
reuzenberenklauw
Bron: waarneming.nl

Bij diverse websites zoals www.waarneming.nl en www.natuurkalender.nl kunnen waarnemingen worden gemeld en bekeken.

Het is niet wenselijk dat het beeld van authentieke landschappen verandert ten gevolge van de vestiging van invasieve soorten of door grootschalige beheeringrepen ter bestrijding ervan.

Het overgrote deel van de verspreiding wordt veroorzaakt door menselijk handelen, zoals maaien (waarbij plantdelen kunnen worden verspreid), grondverplaatsing, verspreiding vanuit tuinen en dumpen van (tuin)afval. Verspreiding vindt ook plaats via transporten over lijnvormige elementen zoals wegen, watergangen en spoorrails. Voor de meeste invasieve plantensoorten geldt dat verstoring van de standplaats of directe omgeving verspreiding in de hand werkt.

BESTRIJDING OF BEHEERSING

Als op basis van inventarisaties overgegaan wordt tot bestrijding (uitroeien) of beheersing (inperken), is het opstellen van een bestrijdings- of beheersingsstrategie op gebiedsniveau essentieel. Samenwerking tussen beheerders van verschillende terreinen is belangrijk om verspreiding vanuit aangrenzende gebieden te voorkomen. De financiële continuïteit moet gewaarborgd zijn, zodat inspanningen en motivatie niet verloren gaan. Hier geldt dat tijdig uitgevoerde beheermaatregelen minder kostbaar zijn dan de bestrijding achteraf.

Fasering van het beheer kan om praktische, budgettaire redenen of vanwege bijvoorbeeld de Wet natuurbescherming nodig zijn. Tijdens de uitvoering van het bestrijdingsprogramma is regelmatige en zorgvuldig uitgevoerde monitoring noodzakelijk om de resultaten te kunnen evalueren en de plannen eventueel bij te stellen. Nazorg en controle na afloop van het bestrijdingsprogramma blijven (gedurende meerdere jaren) nodig.

Baseer de aanpak op:

- ⊙ de ecologie van de soort;
- ⊙ de manier waarop de plant zich verspreid (zaad, stengeldelen, wortelfragmenten, uitlopers);
- ⊙ bedekking (individuele exemplaren, groepen, vlakdekkend aanwezig);
- ⊙ aan- of afwezigheid van de soort in aangrenzende terreinen;
- ⊙ prioritering i.v.m. kwetsbaarheid van bepaalde vegetaties;
- ⊙ de aanwezigheid van (zaad)bronnen;
- ⊙ overlast voor bijvoorbeeld terreineigenaren of recreanten;
- ⊙ aard van de locatie: braakliggend, waternatuur, bos, overige begroeiing, oevers, mate van (on)toegankelijkheid.

MAATREGELEN

Alle plantensoorten vragen om een soort-specifieke combinatie van maatregelen. Daarom is het belangrijk dat voorafgaand aan een beheercampagne wordt uitgezocht wat de ervaringen en aanbevelingen zijn voor de plantensoort die de problemen veroorzaakt (zie alinea 'meer informatie'). Algemene chemievrije bestrijdingsmaatregelen zijn:

- ⊙ Het is belangrijk goed te communiceren met de omgeving om begrip te krijgen voor beheermaatregelen.
- ⊙ De kans op succesvolle bestrijding van invasieve planten is doorgaans groter wanneer een combinatie van maatregelen wordt toegepast (zie hierna), rekening houdend met de aard van de locatie, de dichtheid waarin de invasieve soort voorkomt en de verschijningsvorm.
- ⊙

Boor reuzenberenklauw. Foto: Landschapsbeheer Flevoland

- ⊙ Uittrekken en maaien, meerdere keren per seizoen, zal de plant uitputten en de verspreiding tegengaan. Maaien moet frequent gebeuren in het groeiseizoen (verstoring) en nieuwe uitlopers moeten secuur verwijderd worden. Bij sommige soorten mogen er geen plantenresten achterblijven.
- ⊙ Branden of verhitten met hete lucht, het water of stoom, elektra, geïnjecteerd in de grond, zorgt dat bladen, stengels en wortels verzwakken of afsterven. Doe dit per keer beperkt (verkolen is niet nodig) maar herhaal de behandeling.
- ⊙ Na het maaien kan men de worteluitlopers uitputten door de bodem af te dekken met een stevig, flexibel, naadloos, licht-, lucht- en waterdicht materiaal. Afdekken kan tot 5 jaar nodig zijn.
- ⊙ Het tijdelijk onder water zetten van (afgegraven) percelen kan sommige soorten effectief bestrijden, de achtergebleven wortels rotten weg.
- ⊙ Afgraven is meestal effectief, maar erg arbeidsintensief. Afvoer van grond waarin mogelijk nog delen van wortels en stengels aanwezig zijn moet zorgvuldig gebeuren. Als de afgegraven grond zeer secuur wordt gezeefd om vegetatieresten te verwijderen, kan de uitgezeefde grond (op locatie) worden hergebruikt.
- ⊙ Begrazing is een mogelijkheid als de (jonge) scheuten eetbaar zijn. Het is effectief en relatief goedkoop (bij relatief grote oppervlaktes) maar heeft alleen zin als het intensief en langdurig wordt uitgevoerd.
- ⊙ Wees zeer terughoudend met biologische bestrijding door niet-inheemse natuurlijke vijanden: deze kunnen invasief worden voor inheemse planten en zijn niet altijd wettelijk toegelaten.
- ⊙ Controle van de groeiplaats blijft gedurende enkele jaren nodig. Omdat het vaak over verstoorde plekken gaat en de bestrijding ook zelf verstoring is zou de bestreden soort of een andere ongewenste plant zich opnieuw kunnen vestigen op de bestrijdingsplek.

Als delen van invasieve plantensoorten kunnen leiden tot verspreiding, mogen ze niet bij regulier te verwerken groenafval terechtkomen. Ze dienen afgevoerd te worden als restafval of naar een '[Erkende verwerker invasieve exoten](#)', die de resten door verhitting onschadelijk maakt. Kleding, materieel en machines moeten na de werkzaamheden grondig worden gereinigd.

Grote waternavel, *Saxifraga*-Ed Stikvoort

TOCH PESTICIDEN GEBRUIKEN?

Er mogen geen chemische gewasbeschermingsmiddelen gebruikt worden om kruiden te bestrijden. De uitzonderingen staan in [artikel 8.3 van de Regeling gewasbeschermingsmiddelen en biociden](#).

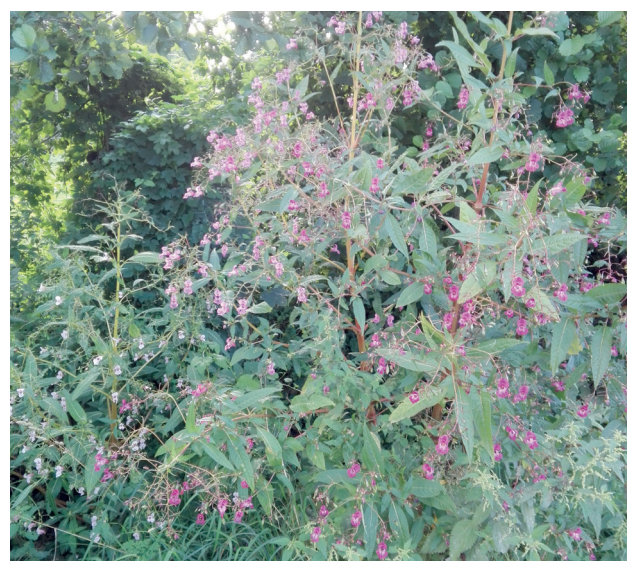
Het uitgangspunt voor onderhoud en bestrijding is geïntegreerde bestrijding: Een beheerder moet eerst het probleem en het gebied inventariseren, vervolgens preventieve maatregelen treffen en chemievrije bestrijdingsmethoden toepassen.

KOSTEN

Kosten en effectiviteit van de methoden zijn sterk afhankelijk van de situatie, zoals de plantensoort, oppervlakte en dichtheden van de plaag, en de standplaats. Bestrijding in een vroeg stadium

is doorgaans veel goedkoper dan ingrijpen als de plaag al verder ontwikkeld is. De bestrijding kan veel tijd en geld kosten, maar moet, als er eenmaal begonnen is, wel volgehouden worden tot de ongewenste planten echt verdwenen zijn. Professionele bestrijding (op grote oppervlakken) kan hand in hand gaan met vrijwilligerswerk (voor moeilijker bereikbare plaatsen) om kosten te drukken en effectiviteit te verhogen.

Indien ook deze maatregelen ontoereikend blijken en technisch en financieel niet haalbaar zijn, mogen als laatste redmiddel (eerst laag-risico) gewasbeschermingsmiddelen worden toegepast. In toolboxkaart 1 staat het juridisch kader voor de uitzonderingen beschreven, en voor welke soorten dit geldt.

Reuzenbalsemien

MEER INFORMATIE

- ① www.onkruidvergaat.nl → portal voor informatie over chemievrij beheer
- ① www.schoon-water/forum → stel hier al uw vragen over chemievrij beheer
- ① www.bestrijdingduizendknoop.nl → praktijkproef & beslisboom m.b.t. bestrijding duizendknoop
- ① www.vbne.nl → professionele bestrijding van soorten in bos & natuur
- ① http://bit.ly/exoten_NVWA → NVWA, Unielijst invasieve exoten
- ① <http://bit.ly/Fytorichtlijn> → Europese Fytorichtlijn 2000/29/EC
- ① http://bit.ly/GBM_soortenlijst_art8-3 → Regeling gewasbeschermingsmiddelen en biociden met soortenlijst (art 8.3)
- ① <http://bit.ly/gedragcodesRVO> → Gedragscode wet Natuurbescherming
- ① www.invasieve-exoten.nl → informatie over invasieve exoten
- ① www.werkgroepexoten.nl → informatie over invasieve exoten

COLOFON

Met de kaarten ontwikkeld in het toolboxproject wil het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat met een eenduidige boodschap zowel professionele gebruikers buiten de land- en tuinbouw als particulieren ondersteunen bij het chemievrij groenbeheer en het verminderen van de emissie van gewasbeschermingsmiddelen naar het milieu. Er zijn kaarten beschikbaar met maatregelen voor de verschillende situaties.

Oktober 2019. www.onkruidvergaat.nl